

Als de dood zucht

Van Lex Paleaux verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Winterwater
Liften naar de hemel

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Lex Paleaux

Als de dood zucht

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 7247 6

ISBN 978 90 263 7348 0 (e-book)

© Oorspronkelijke editie 2023 Lex Paleaux

(verschenen bij uitgeverij In de Knipscheer, Haarlem)

© Herziene editie 2026 Lex Paleaux

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagillustratie © Yolande de Kort / Trevillion Images

Foto auteur © Mark Uyl

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

*You're only given a little spark of madness.
You mustn't lose it.*

Robin Williams, 2014

‘Fan-tas-tisch!’ Frank knipperde met zijn ogen in het ritme waarmee hij de lettergrepen uitsprak. Zelfs in de huidige situatie bleef sarcasme zijn tweede natuur. Zijn hoofd, dat op uiteenspaten stond, veranderde daar niets aan. Zijn lichaam voelde alsof er zojuist een trein overheen gereden was en de enorme druk op zijn borst veroorzaakte een benauwd gevoel. Hij zocht naar een manier om zijn ademhaling onder controle te krijgen, zijn ogen scanden de ruimte. Hij telde de tegels van het systeemplafond, eenenveertig stuks. De druk bleef en hij begon nogmaals te tellen. Zijn eerste telling klopte, het waren er precies eenenveertig. Hij kende de ruimte, maar had de plafondtegels nog niet eerder hoeven tellen. Tijdens de rondleiding was de kleine kamer niet benoemd, maar hij had hem wel opgemerkt. Een klein raampje in de deur diende als inkijk in een wereld die geen beleving verdiende. Hij had zichzelf hardop en streng toegesproken, dat deed hij meestal in situaties waarbij hij zich ongemakkelijk voelde. ‘Wat je ook doet, houd je kop erbij en vermijd die ruimte.’

Hij had dat nog geen week weten vol te houden.

Frank hoorde stemmen in de verte en draaide zijn hoofd richting de deur. De leren banden om zijn voeten en polsen zaten

strak en gaven een extra restrictie aan wat de eerder gegeven injectie met Haldol, haloperidol voor intimi, met zijn brein had gedaan. Geen beweging in lijf, hoofd en hart, zo zag men hem het liefst. De deur ging open en Bea, zijn mentor, stak haar hoofd om de hoek. Hij beantwoordde haar bezorgde blik met één waarin woede en wanhoop om voorrang streden.

‘Frank, we willen je naar je slaapkamer brengen zodat je uit kan rusten, beloof je rustig te zijn wanneer we je overeind helpen? Dwing me alsjeblieft niet om je hier nog langer te houden.’ Achter haar stonden Bertram en Erik. Laatstgenoemde zat aan een korst op de brug van zijn neus te pulken. Zijn wang was gezwollen en leek een snee te hebben. Ze liepen met zijn drieën naar het bed om de banden los te maken. Het liefste zou hij zijn vuist vol in het gezicht rammen van degene die de moed had om zijn polsen uit het knellende leer te bevrijden. Als dat Bea betrof, dan was dat maar zo.

Hoewel zijn gedachten op volle toeren draaiden, was zijn lichaam door de injectie nergens toe in staat.

‘Beloof je dat je je goed zal gedragen?’

Hij gaf een kort knikje. De banden werden losgemaakt en Bertram trok hem aan zijn schouders overeind. Er zat geen gevoel meer in zijn enkels en polsen. Hij probeerde in te schatten hoelang hij in de isoleercel had gelegen. Twaalf uur? Misschien zelfs een hele dag en nacht.

‘Zo jongen, zullen we gewoon een frisse start maken?’

Het was de vriendelijke stem van Bertram die hem een tweede kans bood. Weer gaf hij een miniem signaal, deze keer met zijn ogen. Hij werd aan weerszijden onder zijn oksels vastgepakt en opgetild. Bea liep voor hen uit. Lopend door de gang naar de trap kon hij nauwelijks zijn ene voet voor de andere zetten. De groene linoleumvloer gleed onder hem door. De deur van zijn

kamer werd geopend en hij hoorde door het open raam de vogels fluiten; die genoten een vrijheid waar hij zo dadelijk van hoopte te dromen. In bed voelde hij dat de nare tinteling in zijn ledematen langzaam afnam. Erik deed hem pijn door zijn vingers als een bankschroef rondom de rode striemen op zijn polsen te klemmen.

Op het moment dat Bea en Bertram naar buiten liepen, boog hij voorover en siste onhoorbaar voor zijn collega's in Franks oor: 'De volgende keer dat jij denkt met mij te kunnen knokken, kom je er niet zo makkelijk vanaf. Kijk eens hoe je me hebt toegetakeld! Wat heb je daarop te zeggen?' Eriks flikkerende ogen keken hem vol woede aan. 'Nou?! Wat heb je daarop te zeggen?'

Frank prevelde zachtjes een antwoord en Erik moest ver naar voren leunen om hem te kunnen verstaan. 'Fan-tas-tisch.'

Hij moest glimlachen om de dichtslaande deur. De frisse lucht die door het open raam naar binnen kwam deed hem eveneens goed en hij voelde zijn lichaam ontspannen. Vanuit zijn ooghoek zag hij zijn skateboard naast zijn bed staan. De grip had door het skaten losgelaten, maar dat was niet erg, daarvoor was tenslotte ducttape uitgevonden. Zijn slaapkamer was de enige plek in het huis waar hij zich echt veilig voelde.

‘En hier slaap je.’

Frank keek om zich heen en nam zijn nieuwe onderkomen zorgvuldig in zich op. Een grote kastenwand stond tegen de rechtermuur; er hing een poster van Def Leppard op een van de kastdeuren, waarschijnlijk van de vorige bewoner. Naast de kast was een wastafel met spiegel en een smal plankje voor een tandenborstel. Er lagen vier handdoeken op de vensterbank. Het raam was zojuist opengezet, door een dame van wie hij de naam alweer vergeten was. Ze was zijn mentor en had hem de rondleiding door zijn nieuwe verblijf gegeven. Er stond een eenpersoonsbed waarvan het matras met een spanband was opgerold en aan het voeteneind op de bedspiraal rustte. Een paar verhuisdozen in de hoek waren zorgvuldig met tape dichtgeplakt. Op de ene doos stond KLEDING geschreven en op de andere VAN ALLES WAT. Zijn hele leven paste in twee armzalige verhuisdozen. Een groot raam bood uitzicht op een binnentuin. Een terras met grindtegels, verscholen onder een laag algen, diende als opslagplaats voor een verroeste barbecue en tientallen plastic tuinstoelen. De afstand van het raam tot de benedenverdieping was niet meer dan drie meter, ontsnappen

was onmogelijk, omdat je het raam niet helemaal kon openen.

‘We starten de dag om zeven uur en dan heb je vijftien minuten om te douchen en aan het ontbijt te verschijnen.’

Frank staarde naar buiten en vroeg zich af hoe het zover was gekomen.

Zijn ouders waren omgekomen door een ongeval in de Coen-tunnel toen ze op weg waren naar hun vakantieadres. ‘Een weekje weg’ was de laatste poging om een scheiding te voorkomen.

‘Lieverd, papa en ik gaan naar de bergen. Skiën en proberen om wat liefde voor elkaar te voelen. Alles is een beetje veel momenteel, we kunnen er niet meer tegen.’

Hij kon een spottende glimlach niet onderdrukken.

‘Wat een uitstekend idee, mam. Als jullie dan in de Zwitserse Alpen tegen elkaar lopen te schreeuwen, echoot het zo lekker.’

‘Frank! Zo praat je niet tegen je moeder.’

Terwijl ze het zei, kreeg ze vlekken in haar hals.

Die kreeg ze wanneer ze boos was en tijdens de seks. Hij was twaalf toen hij, tijdens de intieme daad, de rode vlekken voor het eerst bij zijn moeder zag. Hij had zijn ouders horen vrijen in de ouderslaapkamer. De rare geluiden hadden hem nieuwsgierig gemaakt en hij opende de deur, om zijn ouders in innige verstrengeling in elkaars armen te zien liggen.

‘Hebben jullie je zeer gedaan?’

Twee verhitte hoofden schoten overeind, waarbij zijn moeder met haar handen haar borsten bedekte en zijn vader met zijn gezicht in het kussen dook om niet in lachen uit te barsten.

‘Alles gaat goed, lieverd, we hebben geen pijn.’

Frank wees naar de vlekkerige hals van zijn moeder. ‘Dat ziet er gek uit... jeukt het?’

Zonder verder nog wat te zeggen liep hij de kamer uit, maar in de deuropening draaide hij zich nog eenmaal om.

‘Pap, mam.’

‘Ja, jongen, zeg het eens.’

Frank perste met kracht de lucht uit zijn opgebolde puberwangen. Zijn ouders keken hem afwachtend aan.

‘Neuken, neuken!’

‘Frank, naar je kamer!’

Zijn moeder gilde het uit terwijl zijn vader inmiddels onder de dekens verdwenen was en het uitgierde.

‘Sorry!’

Hij sloeg zijn hand voor de mond en rende de kamer uit. Op de overloop hoorde hij zijn ouders giechelen en bij het sluiten van zijn slaapkamerdeur hoorde hij de gekke geluiden opnieuw. Het zou een van zijn laatste herinneringen aan hen zijn waarbij ze niet tegen elkaar schreeuwden.

‘Pak jij je spullen maar uit, dan kom ik je zo halen.’

De deur ging dicht en de voetstappen in de hal klonken net zo hol als hij zich vanbinnen voelde. Hij twijfelde over de plaats van het bed. Schoof hij het zo dicht mogelijk bij het raam, dan was het bed het eerste wat je zag en stonden de begeleiders bij binnenkomst al bijna bij het hoofdeind, dat gaf hem een onveilig gevoel. Koos hij voor een plek buiten het zicht van de deur, dan kon hij niet naar buiten kijken. En dat deed hij juist zo graag, om weg te dromen, weg van de realiteit waarin hij zich bevond. Hij gooide zijn tas op de grond, maakte de spanband van het matras los en rolde het uit. Hij schoof het bed met luid gepiep naar het raam. Zelfs het geringe gewicht van zijn rugzak deed de matrassen al kraken, geruisloos masturberen zat er dus niet in. Het kussen rook muf en bij de deken was dat niet anders. Hij moest

de gewoonten en gebruiken van het huis zo snel mogelijk onder de knie zien te krijgen. Over vier maanden werd hij achttien en was hij voor de wet volwassen. Dan kwam er een einde aan zijn jarenlange trektocht langs opvanghuizen en pleeggezinnen. Dat hij, in de laatste fase van dat ellendige traject, hier was terechtgekomen, was zijn eigen schuld, hoewel hij die liever bij zijn ouders zou leggen. Als zij niet waren verongelukt, had zijn leven er totaal anders uitgezien. De Citroën bx was, met een dakkoffer vol skispullen, op hoge snelheid door de Coentunnel gereden. Zijn vader had zich verkeken op een vrachtwagen die zich wel aan de maximumsnelheid hield. Hij had altijd haast, zelfs als hij op vakantie ging. De klap was zo hard geweest dat de complete dakkoffer van de auto was gevlogen en op de andere weghelft was beland. Zijn moeder lag, als een boegbeeld van een Vikingschip, met een open schedelbreuk op de motorkap. Haar ogen geopend, met een blik vol verwondering. Alsof haar laatste gedachte was geweest: hoe kan dat nou? Vermoedelijk had ze geen riem omgehad en rustten haar voeten op het dashboard, want beide heupen waren gebroken. Via de voorruit was ze gelanceerd en op de motorkap terechtgekomen. Zijn vaders gezicht was met grote kracht op het stuur geknald. Zijn neus compleet weggeslagen en zijn jukbeen dusdanig gebroken dat het geen steun meer bood. Zijn linkeroog hing er dan ook wat verloren bij. Het werd een afscheid met gesloten kisten.

Na de begrafenis was hij ineens wees. Hij was woedend, op alles en iedereen, maar voornamelijk op het leven zelf. Van het vrolijke ventje met het lange blonde haar en de helderblauwe ogen was niets meer over.

Hij verfde zijn haar in alle denkbare kleuren, tot het net zo dood was als zijn ouders. Daarna bood de tondeuse uitkomst

en ging hij als skinhead door het leven, niet qua gedachtegoed maar wel qua uiterlijk. De felheid in zijn ogen accentueerde hij met mascara.

Door zijn vele aanvaringen met politie en justitie werd hij bestempeld als onhandelbaar en de enige familie die hij had, 'oom Jo en tante Riet' van vaderskant, kwam daar al snel achter. Niet dat ze veel aandacht voor hem hadden. Zijn oom las veelvuldig in de Bijbel en zijn tante was voortdurend in de weer met het lakken van haar nagels. Dat was wonderlijk, aangezien ze verder nauwelijks omkeek naar haar uiterlijk. Haar handen verzorgde ze echter tot in de puntjes. Wellicht omdat ze daarmee op zondag haar bijbel vasthield en ze Gods gezaghebbende woord niet met onverzorgde handen wilde vasthouden. De aandacht die God en de gelakte handen kregen, ging ten koste van Frank. Op dertienjarige leeftijd ontsnapte hij voor het eerst aan hun gezag. Dat deed hij door via het raam en de aangrenzende schutting naar buiten te klauteren en enkele dagen weg te blijven. Hij deed dit een aantal keer tot de Raad voor de Kinderbescherming zich ermee ging bemoeien. Ze ondersteunden zijn oom en tante bij de zorg en brachten structuur, dat probeerden ze tenminste. Ongeluk bleef hem achtervolgen. Een hevige brand maakte al snel een einde aan zijn nieuwe thuissituatie. Het was vroeg in de avond toen het noodlot voor de tweede keer in zijn leven toesloeg.

De buurtbewoners hadden zich op veilige afstand verzameld en keken met open mond naar het vlamme schouwspel. Er ontstond pas paniek toen bleek dat de bewoners nog in het huis moesten zijn, er werd gegild en geschreeuwd dat er hulp moest komen.

Frank was op een veldje met een voetbal in de weer, gecon-

centreerd probeerde hij de bal zo lang mogelijk hoog te houden. Zijn aandacht werd getrokken door het geluid van loeiende sirenes. Brandweer, politie en ambulance raasden hem met hoge snelheid voorbij. Als het voorportaal van de hel in het bezit zou zijn van een deurbel, dan zou die waarschijnlijk de combinatie van deze drie gillende tonen hebben gehad. Hij rende achter de voertuigen aan die hij nog net de hoek om zag rijden. Het kostte de brandweer de nodige moeite om de vlammenzee onder controle te krijgen. De enige zekerheid was dat zijn oom en tante niet meer begraven hoefden te worden. Dat was spijtig; in tegenstelling tot zijn ouders waren zij gelovig en had een begrafenis de voorkeur gehad boven een crematie.

Naarmate de tijd verstreek maakte de hectiek plaats voor een raar soort stilte. Brandweerslangen werden opgerold en de focus lag vooral op het nathouden van de omliggende woningen. De meeste buurtbewoners stonden al niet meer te kijken en maakten zich vooral druk om de eventuele waterschade aan hun eigen huis. Uren later werden de stoffelijke resten van zijn oom en tante naar buiten gebracht. De zwartgeblakerde pink van zijn tante met haar vuurrood gelakte nagel kwam nog net onder het witte laken vandaan. De pink wapperde mee op het ritme van de rubberen brancardwielen op de stoeptegels, alsof ze hem een laatste afscheidsgroet bracht.

Alles was groot aan zijn nieuwe woonomgeving. De brede op-rit met grind, het fietsenhok met plek voor wel twintig fietsen, om nog maar te zwijgen over de enorme tuin. Verborgen onder een laag klimop waren her en der delen van het hek te zien. Hij had het geduld van de kinderbescherming tot het uiterste op de proef gesteld, en nu, kijkend naar de voordeur, stond hij oog in oog met het resultaat van zijn gedrag. Een dwingende hand in zijn rug gaf hem een zetje. 'Maak er wat van, Frank, we hadden het allemaal graag anders gezien, maar voor nu is dit je nieuwe thuis.'

Hij knikte gelaten. In een flits zag hij zijn ouderlijk huis en de woning van zijn oom en tante, waar de vlammen uit het dak sloegen, voor zich. Deze plek zou het eindstation van vele opvangtehuizen en pleeggezinnen worden.

'Ik hoop vurig dat je het gaat redden, lieve jongen.'

Frank moest grinniken om de opmerking van zijn chaperonne. Hoe kon zij weten waar hij aan dacht, hoe kon iemand überhaupt begrijpen wat er in zijn hoofd omging. Er was, ter ondersteuning, maar vooral om er zeker van te zijn dat hij werkelijk naar binnen zou gaan, iemand van de kinderbescherming

meegekomen. Samen stonden ze voor de drie stenen treden en keken naar de eikenhouten deur. 'Je gaat het hier vast naar je zin hebben.'

Frank haalde zijn schouders op. 'Er zal wel geen vloerbedekking liggen.'

De begeleidster keek hem verwonderd aan. 'Hoe bedoel je?'

'Een "thuis" is een plek waar je het fijn hebt en graag bent. Waar het warm en gezellig is en er een groot vloerkleed op een houten vloer ligt, of een hoogpolig tapijt waar je voeten in verdwijnen.'

De vrouw van de kinderbescherming nam de zware koperen deure klopper tussen haar duim, wijs- en middelvinger en liet het gevaarte twee keer op de deur bonzen.

'Zet hem op, jochie...' De deur opende zich.

'Dag Frank, mijn naam is Bea, ik zal je mentor zijn, welkom.'

Bea was klein van stuk, met enorme borsten in een wit shirtje. De stof was zo dun dat hij de kanten rand van haar bh kon zien. Ze had een bos krullen tot iets boven haar schouders. Het donkerbruine haar had bijna dezelfde kleur als haar ogen en stond alle kanten op. Ze deed een stap opzij en maakte een uitnodigend gebaar. De linoleumvloer voldeed precies aan zijn verwachtingen. De mintgroene kleur vertoonde slijtplekken en de enige vorm van vloerbedekking lag op de grote trap. Een tot op de draad versleten loper van hetzelfde soort groen als de vloer bedekte de treden. Op een van de treden zag hij een schroeiplek in de vloerbedekking zitten.

In de centrale hal wees Bea naar de verschillende ruimtes.

'Dat is de woonkamer, met de keuken. Daar koken we zelf en heb je corveedienst, ik leg je nog uit hoe dat werkt. Kom, we gaan naar boven.'

Zijn hand gleed over de trapleuning, die voelde wonderlijk

glad aan. De traploper zat hier en daar los en zorgde voor twee struikelmomenten, 'godverdomme, kutkleed'.

Bea negeerde zijn verwensingen en ging onverstoord door met haar rondleiding. 'Goed, we hebben plek voor acht bewoners, en die slapen allemaal op de eerste verdieping, volg mij maar dan laat ik je je kamer zien.'

Bea droeg een pikzwarte Levi's-spijkerbroek. Ze had ronde billen, het rode merkje met de witte lettertjes deinde hypnotiserend heen en weer.

De balustrade scheidde de vier kamers die uitkeken op de tuin van de vier kamers die uitzicht hadden op het fietsenhok.

'Dit is jouw kamer, op een later moment ga je de andere bewoners leren kennen.'

Frank knikte plichtmatig, maar het interesseerde hem weinig.

Zijn plan was om zich voorbeeldig te gedragen, niet op te vallen en zo min mogelijk vragen te stellen. Bea duwde de deur van zijn onderkomen open. Ze draaide zich naar hem om, haar handen rustten op haar heupen.

'En hier slaap je, privacy is voor alle bewoners belangrijk, respecteer dat van elkaar, dus geen nachtelijke bezoeken.'

Hij knikte en vroeg zich af wie er in hemelsnaam interessant genoeg kon zijn om je slaap voor op te geven.

'Laat alles op je inwerken, dan zie ik je zo beneden.'

Bea was duidelijk in haar manier van communiceren. Dat had iets prettigs. Hij liet zich op zijn rug op het bed vallen en keek naar de tegels van het systeemplafond. Hij begon ze te tellen, dat bracht rust in de chaos van zijn gedachten.

Veel tijd om aan zijn nieuwe kamer te wennen kreeg hij niet. Hij kon zich niet concentreren op de tegels in het systeemplafond en besloot om zijn kasten in te ruimen. Hij was halverwege de tweede doos, toen Bea hem onderaan de trap riep.

‘Het is een beetje snel en ik weet dat je nog niet hebt kunnen acclimatiseren, maar je kunt nu kennismaken met de therapeut en een aantal begeleiders. We gaan zo in overleg, als je wil kan ik je voorstellen.’

Bovenaan de trap zag hij er geen kwaad in, dat veranderde echter bij iedere stap naar beneden. Groepen waren nooit zijn ding geweest en de laatste keer dat hij moest spreken ten overstaan van een groep mensen was tijdens de begrafenis van zijn ouders geweest.

Twee kisten en een zee van bloemen vormden het decor van een afscheid zonder tranen, van zijn kant althans. Vanaf het moment dat zijn oom en tante hem hadden verteld dat zijn ouders waren overleden, had hij nog geen seconde gehuild. De vurenhouten kisten waren het sluitstuk van de huwelijkse geloften die ze ooit naar elkaar hadden uitgesproken, waarbij het ‘tot de

dood u scheidt' zich manifesteerde in een tot de nok toe gevulde kerk. Dat vond hij vrij geestig, aangezien zijn ouders gepassioneerd atheïst waren geweest en het geloof als bron van alle kwaad zagen. Dat uitgerekend de kerk uitkomst bood om de enorme mensenmassa onderdak te bieden, was op zijn zachtst gezegd ironisch. Er klonk veel gesnotter en gesnik gedurende de toespraken van vrienden, familie en collega's, maar zijn tranen bleven uit. Hij had het gevoel erop afgerekend te worden en deed zijn best om er een enkele traan uit te persen, tevergeefs. De begrafenisondernemer richtte zich tot de aanwezigen en sprak ze toe. De professionele somberheid in zijn stem kwam op hem hypocriet over.

'Dan zal, tot slot, Frank enkele woorden tot u richten.'

Het viel stil, iedereen leek zijn adem in te houden.

Tussen de kisten stond een spreekgestoelte met een microfoon. Hij rommelde in zijn broekzak op zoek naar de woorden die hij de avond daarvoor had opgeschreven.

Zijn ademhaling, versterkt door de microfoon, klonk door de grote ruimte.

'Hallo, mijn naam is Frank...'

'Dag Frank, mijn naam is dokter Gijsbrandt. Ik sta aan het hoofd van deze instelling en naast de wekelijkse sessie met je mentor heb je ook nog een gesprek met mij.'

Hij stond samen met Bea in de deuropening van de vergaderruimte. Ze had haar hand op zijn schouder gelegd en dat voelde fijn. Naast de dokter zat een stuurs kijkende begeleider. Hij heette Erik en was een voormalig gevangenenbewaarder, dat verklaarde misschien de waakzame blik in zijn felblauwe ogen. De stoppelbaard maakte zijn uitdrukking er bepaald niet zachter op. Dit was overduidelijk geen man met wie je geintjes moest uithalen.